

M. CL. CRNČIĆ, *Bonaca*. Zagreb, Moderna galerija

M. CL. CRNČIĆ, *Djevojčica*. Zagreb, Moderna galerija

CRKVARI, brdsko selo Z od Našica. Na uzvisini opasanoj jarkom stoji jednobrodna gotička crkva Sv. Duha s trostranim apsidalnim završetkom, s četiri kontrafora i gotičkim dovratnikom. Pejačevićev grb na glavnom pročelju označuje barokizaciju crkve (1743); oltar je ranobaroknog tipa. LIT.: D. Vukičević-*Samaržija*, Sakralna gotička arhitektura u Slavoniji, Zagreb 1986.

CRKVENI NAMJEŠTAJ, predmeti u unutrašnjosti crkve koji služe pri obavljanju bogoslužja; izrađuju se od drva ili kamena, rjeđe od kovina, a oblicima i načinom ukrašavanja odgovaraju pov. razdoblju u kojemu nastaju.

Središnje mjesto zauzima *oltar*, žrtvenik, na kojemu se odvija najbitniji i najsvečaniji čin bogoslužja — misa. S njim je usko povezan *ciborij* koji ga u razdoblju sr. vijeka natkriva, a na oltaru stoji drveni ili metalni *legile*, stalak za knjige. U zidu svetišta nalazi se od XIII. do XV. st. *kustodija*, koja se u XVI. st. razvija u *tabernakul*, smješten na oltaru. U dnu apside nalazi se *katedra* na kojoj sjedi predvoditelj bogoslužja, biskup, odnosno svećenik, a oko nje *supselije* na kojima sjede sudionici bogoslužja. U doba gotike katedra i supselija sele u svetište ispred oltara te katedra postaje biskupski *tron*, a supselija *korske klupe*. *Schola cantorum*, ograda ispred oltara gdje se nalazi pjevački zbor, u novom vijeku prelazi na *pjevalište* iznad glavnoga ulaza u crkvu, gdje su i *orgulje*. Na rubu svetišta prema lađi nalaze se dva *ambona* s kojih subdakon i đakon čitaju ili pjevaju čitanja i evanđelje. Nakon XIII. st. ambone zamjenjuje *propovjedaonica*. U razdoblju ranoga sr. vijeka ti dijelovi crkv. namještaja smješteni su u svetištu crkve, a od lađe u kojoj stoje vjernici bili su ograđeni oltarnom pregradom, *septumom*. Obred krštenja vrši se u krstionici, *baptisteriju*, koja se do kasnoga sr. vijeka nalazi u posebnoj zgradi ili prostoriji izvan crkve, ali s njom povezana, a poslije u samoj crkvi. U lađi ili lađama crkve nalaze se *klupe* za vjernike i *ispovjedaonice*. Sa stropa ili svodova do pojave električne rasvjete visjela su *kandila* za uljane svjetiljke i *lusteri* (ćoke) za voštance, rađeni od srebra ili bronce. U sakristiji se nalaze *sakristijski ormari* za smještaj liturgijskoga ruha, posuda, predmeta i knjiga kada su izvan upotrebe, te *lavabo*, kamena posuda za pranje ruku.

LIT.: D. Kniewald, Liturgika, Zagreb 1937. — M. Righetti, Storia liturgica, I, Milano 1964. A. Bad.

CRKVINA KRAJ DUVNA → TOMISLAVGRAD